

TRƯỜNG HỢP LOẠI TRỪ TRÁCH NHIỆM HÌNH SỰ TRONG LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

TRẦN VĂN ĐỘ *

Tóm tắt: Quy định về các trường hợp loại trừ trách nhiệm hình sự trong pháp luật hình sự Việt Nam thể hiện chính sách hình sự nhân đạo, hướng thiện, phân hoá trách nhiệm hình sự. Việc quy định này có ý nghĩa quan trọng về lý luận cũng như thực tiễn. Bài viết phân tích bản chất pháp lý, từ đó đưa ra khái niệm về trường hợp loại trừ trách nhiệm hình sự; phân loại và phân tích các quy định của Bộ luật Hình sự năm 2015 về các trường hợp loại trừ trách nhiệm hình sự, trên cơ sở đó đưa ra những nhận xét và kiến nghị hoàn thiện các quy định của Bộ luật Hình sự về các trường hợp này.

Từ khoá: Trường hợp loại trừ; trách nhiệm hình sự; tội phạm; loại trừ trách nhiệm hình sự

Nhận bài: 16/11/2022

Hoàn thành biên tập: 23/01/2024

Duyệt đăng: 23/01/2024

CASES OF CRIMINAL LIABILITY EXEMPTION IN VIETNAM'S CRIMINAL LAW

Abstract: The provisions on cases of criminal liability exemption in Vietnam's criminal law represent a humane, good-oriented criminal policy and policy on the classification of criminal liability. These provision have important theoretical and practical significance. The article analyses the legal nature of criminal liability exemption, thereby presenting the concept of criminal liability exemption; and classifies and analyses the provisions of the 2015 Penal Code on cases of criminal liability exemption. On that basis, the author makes recommendations for improving these provisions of the Penal Code.

Keywords: Case of criminal liability exemption; crime; criminal liability; exemption of criminal liability

Received: 16 November 2022; Editing completed: 23 January 2024; Accepted for publication: 23 January 2024

1. Khái niệm, bản chất pháp lý và phân loại trường hợp loại trừ trách nhiệm hình sự

1.1. Khái niệm, bản chất pháp lý trường hợp loại trừ trách nhiệm hình sự

Trong thực tiễn điều tra, truy tố, xét xử các vụ án hình sự thường xảy ra các trường hợp người thực hiện hành vi gây thiệt hại nhất định cho các khách thể bảo vệ, tức về hình thức có dấu hiệu của một tội phạm nhưng khi có những căn cứ luật định, hành vi được thực hiện đó không được coi là tội phạm hoặc người thực hiện hành vi đó

không phải chịu trách nhiệm hình sự. Hành vi được coi không là tội phạm tất nhiên không làm phát sinh hậu quả pháp lý là trách nhiệm hình sự; hoặc hành vi được thực hiện tuy nguy hại cho xã hội và được quy định là tội phạm trong pháp luật hình sự nhưng do người thực hiện hành vi đó không đủ điều kiện chịu trách nhiệm hình sự (điều kiện của chủ thể), cho nên họ không bị truy cứu trách nhiệm hình sự. Cả hai trường hợp trên là các trường hợp loại trừ trách nhiệm hình sự.

Trong khoa học pháp lý Việt Nam, các nhà khoa học đưa ra nhiều khái niệm và lý giải khác nhau về bản chất pháp lý của các trường hợp loại trừ trách nhiệm hình sự. Tác

* Phó Giáo sư, Tiến sĩ, Nguyên Phó Chánh án Toà án nhân dân tối cao
E-mail: tranduc44@gmail.com